

such approach formulates pupils entire perception of method of scientific cognition.

Key words: Problem studies of physics, didactic system, developing function of personality, method of scientific cognition.

Отримано: 12.06.2005.

УДК 53 (07)(09)

А.І.Павленко¹, М.В.Головко²

¹Запорізький національний університет

²Інститут педагогіки АПН України

ПРИНЦИПИ І ЗМІСТ ПЕРІОДИЗАЦІЇ ІСТОРІЇ ДИДАКТИКИ ФІЗИКИ В УКРАЇНІ

У статті розглядаються нові підходи до принципів і змісту періодизації історії розвитку теорії і методики навчання фізики в Україні.

Ключові слова: принципи, періоди, історія методики фізики, Україна.

Окремі питання, що створювали в цілому скарбницю історико-методичних даних та плідні спроби узагальнених підходів до розгляду історії дидактики (теорії і методики навчання) фізики в Україні досліджували П.С.Атаманчук, А.К.Волошина, О.І.Бугайов, С.У.Гончаренко, В.Г.Козирський, Є.В.Коршак, А.Є.Лень, В.М.Мацюк, О.В.Сергєєв, Н.Л.Сосницька, Є.М.Сулерженко, В.А.Шендеровський, О.В.Школа, М.І.Шут та ін. Безперечною і визначною є заслуга професорів О.І.Бугайова, О.В.Сергєєва та їх учнів у справі вивчення вітчизняної історії дидактики фізики як наукової дисципліни. Ці дослідження суттєво продовжили і стимулювали наукову рефлексію, розвиток та переосмислення історії методики навчання фізики в Україні.

За останні майже 15 років державної незалежності освітня парадигма в Україні впевнено змінилася і продовжує змінюватися з авторитарної, технократичної на гуманістичну, особистісно-орієнтовану, у науковий обіг увійшли забуті з різних причин імена вчених-фізиків, цілий ряд нових джерел як з історії фізики, так і з історії методики навчання фізики в Україні. Нині, на наш погляд, створене реальне історико-наукове підґрунтя для усвідомлення і становлення та одночасно творчого переосмислення і уточнення основних періодів історії розвитку методики навчання фізики в Україні, функціонування фізичних науково-методичних центрів і науково-методичних шкіл. У статті також будуть розглянуті принципи-критерії такої періодизації.

Враховуючи важливу обставину, що значна кількість історико-методичних праць були виконані до 1991 року, або в перші роки по-тому, цілком зрозумілою і закономірною є позиція ряду дослідників розглядати історію методики навчання фізики в Україні у контексті або під впливом історичної та науково-педагогічної парадигм колишнього СРСР та Росії.

На основі науково-обґрунтованих власних розроблених критеріїв, О.В.Сергєєв у 1991 році вперше запропонував побудувати цілісну періодизацію вітчизняної історії методики викладання фізики у загальноосвітній школі як наукової галузі знань (всього 6 періодів) [13]:

1. Зародження методики викладання фізики у перших російських підручниках фізики і у процесі навчання за ними (перша половина XVIII ст. — 60-і роки XIX ст.).

2. Становлення методики викладання фізики у середній школі як наукової дисципліни (60-і — кінець 90-х років XIX ст.).

3. Наукова революція кінця XIX — початку XX століття і тенденції розвитку російської методики викладання фізики у середній школі (кінець 90-х років XIX ст. — жовтень 1917 р.).

4. Становлення і розвиток радянської методики фізики у перші повоєнні роки і роки педагогічних шукань (20-роки XX ст.).

5. Генезис і еволюція радянської методики викладання фізики на основі використання і розвитку про-

гресивної вітчизняної методичної думки (30-і — кінець 50-х років XX ст.).

6. Основні досягнення і тенденції розвитку методики викладання фізики у середній школі в умовах науково-технічної революції (кінець 50-х — середина 80-х років XX ст.).

Подана загальна періодизація вітчизняної історії методики викладання фізики на прикладі розвитку методики розв'язування і складання фізичних задач була модернізована у дисертаційному дослідженні А.І.Павленка (1997 рік). Подальший розвиток дана періодизація отримала у дослідженні А.К.Волошиної (науковий керівник — О.В.Сергєєв) [3]. Згідно останнього дослідження:

Перший період — зародження методики навчання фізики в перших підручниках і в процесі навчання за ними (перша половина XVIII ст. — 60-і роки XIX ст.).

Другий період — становлення методики навчання фізики як наукової дисципліни (60-і — кінець 90-х років XIX ст.).

Третій період — наукова революція кінця XIX ст. — початку XX ст. і тенденції розвитку вітчизняної методичної думки (кінець XIX ст. — 20-і роки XX ст.).

Четвертий період — генезис і еволюція радянської методики фізики на основі використання і розвитку вітчизняної методичної думки (30-і — кінець 50-х років XX ст.).

П'ятий період — основні досягнення і тенденції розвитку методики фізики в умовах науково-технічного прогресу (кінець 50-х — кінець 80-х років XX ст.).

Шостий період — інноваційні процеси в дидактиці фізики (кінець 80-х років — теперішній час [3, с.9-10].

О.В.Школа у контексті зародження, становлення та розвитку наукових шкіл методики навчання фізики в Україні розглядає в історії методики навчання фізики в Україні дореволюційну, радянську і пострадянську епохи, причому зміст складових 6 періодів у порівнянні з [3] практично залишається незмінним.

Аналіз показує, що розглянуті періоди історії дидактики фізики в Україні стосуються в історичному сенсі (починаючи з середини XVIII ст.) епохи Нового часу. Чи означає це, що зародження методики навчання фізики як соціокультурного явища стосується лише Нового часу? Якщо розглядати з точки зору предметної визначеності методики навчання фізики як науково-педагогічної дисципліни, це переважно так. Але ми не можемо повністю погодитися з цим твердженням з кількох причин, характерних для сучасності, які з різних причин замовчувалися, або були маловідомі.

По-перше. При аналізі епох, що передували Новому часу, ми виходимо з позицій культурологічного підходу до періодизації історії дидактики фізики: викладання фізики або її елементів відображає певну соціальну і матеріальну культуру і може описуватися історичними рамками розвитку цієї культури. Саме у соціально-культурному контексті історія методики викладання фізики нерозривно пов'язана з історією

фізики і її прикладного застосування (техніки, економіки і т.п.). Соціально-культурний розвиток України ми розглядаємо у контексті саме європейської культури. Без сумніву, на розвиток культури впливають певні політичні події, етнічні особливості, національний менталітет і т.п.

По-друге. Розвиток елементів фізики та її навчання через літературні джерела, філософські, натурфілософські, у світовому контексті відомий з епохи античності (стародавня Греція, Римська імперія і т.п.). Епоха античності та її культура, як і інші епохи – середньовіччя, Відродження та реформації, Просвітництва та інші, як опосередковано, так і безпосередньо стосуються багатой історії народів України. Так, наприклад, культура стародавніх грецьких поселень (VII-VI ст., до н.е. – Ольвія, Фанагорія та ін.), в українському Причорномор'ї та Криму є важливою складовою великої історико-культурної спадщини України. У житті племен українського Причорномор'я довгий час співіснували традиції греко-римської освіти. Інший приклад з історичного періоду X-XI століть. Астрономічну інтерпретацію космогонічної ідеї – систему Птолемея було викладено в астрономічному трактаті “Ізборнику” 1073 р., який був для мешканців Київської Русі одним з основних джерел знань. Вважається, що цей рукопис написано в Києві. У першій частині “Ізборника” викладаються астрологічні поняття, а в другій – описуються літочислення різних народів, основні положення аристотелевської “Метафізики”.

По-третє. Дуже цікавий історичний приклад стосовно зародження методики викладання фізики в Європі стосується діяльності видатного педагога-гуманіста, автора “Великої дидактики”, Я.А.Коменського (1592-1670 р.р.).

Розглядаючи понятійно-термінологічну систему педагогіки у історичному аспекті, І.М.Кантор стверджує, що методики навчальних предметів, які логічно продовжують дидактику, історично їй передували у своїй предметній визначеності. Автор “Великої дидактики” (виданої у 1657 р.) спочатку створив “Відкриті двері мов” – підручник латинської мови, “Фізику” – курс загального природознавства, “Видимий світ в малюнках” – першу ілюстровану книгу для початкового читання. У своєму головному творі він підкреслює, що його створенням зобов'язаний попередникам – методистам [7, с.109].

У цьому контексті дуже важливим, на нашу думку, є твердження С.У.Гончаренка, наведене в Українському педагогічному словнику, що Я.А.Коменський був знайомий з досвідом братських шкіл в Україні, а першу таку братську школу заснувало церковне Успенське братство у Львові (1586 р.). За типом навчання братські школи відповідали європейським міським школам. Дослідження науково-педагогічної діяльності Я.А.Коменського (можна припустити, що під час 28-річного перебування в польському місті Лешно, де якраз і були написані підручник з фізики і “Велика дидактика”, вчений певний час перебував і на території сучасної України) можуть суттєво доповнити історичну картину європейського контексту зародження методики викладання фізики в Україні. Ще раніше в епоху Відродження першим автором вітчизняної друкованої астрономічної книги стає Юрій Дрогобич (Котермак), який у 1481 р. стає ректором університету у м.Болоньї.

Також широко відомий факт, що ідеї епохи Відродження мали значний вплив на викладачів Київської братської школи, а потім Києво-Могилянської колегії (з 1701 року – академії), яка стала східним осередком європейської науки і де фізика була включена в освітню діяльність та викладається як окремий предмет. Назва і устрій колегії, за свідченням О.Н.Джуринського [5, с.152], були скопійовані з католицьких шкіл та краківської академії. Професор філософії Києво-Могилянської колегії І.Пізель вважається першим викладачем власне фізики й елементів астро-

номії в академії (курс філософії, який містив логіку, метафізику, фізику, читався у 1646-1647 р.р.). Його справу продовжили у Росії викладачі академії Ф.Лопатинський, Ф.Прокопович та інші.

Таким чином, на наш погляд, є досить ґрунтовні підстави віднести початок першого періоду – виникнення дидактики фізики в Україні в перших підручниках і в процесі навчання за ними – орієнтовно до середини XVII ст., тобто початку Нового часу.

В останні роки відбувається, на наш погляд, уточнення періоду зародження науково-методичних шкіл, які розпочиналися на початковому етапі як науково-методичні центри. О.В.Школа відносить початок виникнення науково-методичних шкіл з фізики у Києві до 90-х років XIX ст. (Г.Г.Де-Метц і С.П.Слесаревський), що співпадає з виникненням науково-методичних шкіл з фізики у Росії (у Москві – М.О.Умов, І.І.Соколов і Д.Д.Галанін; у Санкт-Петербурзі – О.Д.Хвольсон і П.О.Знаменський) [17, с.17]. Найновіші історико-педагогічні дослідження [2] наводять нас на думку, що на цей історичний період Київська науково-методична школа вже знаходилася на стадії активного розвитку і становлення, тоді як її зародження у діяльності вчених Київської фізичної школи М.П.Авенаріуса, на наш погляд, правомірніше було б віднести до 60-років XIX століття, коли ця школа фактично започаткувалася як науково-методичний центр (початок другого періоду). Саме в цей час на Університет св. Володимира у Києві була покладена підготовка педагогічних кадрів на історико-філологічному та фізико-математичному факультетах, де на останньому з 1865 року і до 1890 року кафедру фізики очолює М.П.Авенаріус. Такі новостворені з 1865 року педагогічні курси були фактично педагогічним інститутом при університеті. Студенти, які виявили бажання стати вчителями, слухали лекції професорів факультетів разом з іншими студентами і, окрім цього, мали окремі заняття, важливі для їхньої майбутньої професії [2, с.35]. Отже, по-перше, такий науково-методичний центр, як бачимо, виконував необхідну і важливу освітню функцію науково-методичної школи. Саме у ці роки М.П.Авенаріусом було засновано Київське товариство природодослідників (1869), він уперше вводить лабораторні заняття у лабораторії експериментальної фізики й фізичного лабораторного практикуму (1975). В цьому ми вбачаємо виконання необхідної для науково-методичної школи і другої визначальної функції, а саме – дослідницької, (як розв'язування актуальної науково-методичної проблеми) [16]. Звичайно ж, що зародженню Київської науково-методичної школи були притаманні і характеристики відомої наукової фізичної школи М.П.Авенаріуса. Аналіз історико-методичних фактів показує, що зародження і створення науково-методичних центрів і шкіл пов'язане з викладанням фізики у вищій школі, як правило, у процесі підготовки вчителів фізики. Саме за цих умов фундаментальна підготовка майбутніх спеціалістів передбачає засвоєння надбань наукової школи, та поєднується із спеціальною підготовкою з методики навчання фізики, яка актуалізується у процесі педагогічної діяльності, а у процесі подальшого розвитку стає також науковою дисципліною і навчальним предметом. Для науково-методичного центру характерний певний інформаційний простір, що підтримується часописами, науково-педагогічними виданнями і т.п. З іншого боку, Київський науково-методичний центр середини XIX століття зберігає наступність і єдність у подальшому розвитку науково-методичної школи: учнями і продовжувачами справи М.П.Авенаріуса стали Г.Г.Де-Метц, Й.Й.Косоногов та ін. Разом з тим, на нашу думку, викладацька, науково-методична та організаційно-громадська діяльність з фізики видатного співвітчизника М.П.Авенаріуса ще повинна стати предметом подальшого системного наукового вивчення і узагальнення.

Нами проаналізовані, перероблені і узагальнені відомі [13] та висунуті і обґрунтовані нові основні принципи-критерії періодизації історії методики навчання фізики в Україні:

1. Досягнення, еволюція і тенденції розвитку історії методики як соціально-педагогічної науки знаходяться у нерозривному зв'язку із соціально-економічним, науково-технічним і культурним розвитком суспільства.

2. В основі періодизації повинна бути якісно нова методологія на основі соціокультурного підходу. У такому випадку історія методики навчання фізики стає нерозривно пов'язаною з історією фізики і техніки, матеріальною і духовною культурою суспільства.

3. Період повинен характеризуватися зміною парадигми освіти, зокрема фізичної, її змісту і структури, співвідношення освітніх, розвивальних і практичних задач. У періоді повинні міститися принципові зміни у самій методичній науці.

4. Періодизація повинна відповідати вимогам компаративістського підходу: синхронного аналізу світової та європейської, і зокрема, наприклад, російської історії методики навчання фізики.

Саме такий синхронний аналіз історії освіти і педагогічної думки, як вважає О.Н.Джуринський "...*включає штучний поділ історії світової педагогіки на три мало пов'язаних між собою потоки: зарубіжна педагогіка, російська педагогіка (до 1917 р.), радянська і пострадянська педагогіка*" [8, с.7].

5. Треба приймати до уваги, що історія розвитку дидактики як науки має спільний з методикою об'єкт і співвідноситься як ціле і частина. Методика фізики є логічним продовженням дидактики, але водночас і історично передувє дидактиці як узагальненню методик навчання окремих предметів.

6. Взаємодія і взаємовідповідність історичного розвитку фізики як науки, та розгляд відповідного нового змісту фізичної освіти у навчальних закладах відбувається не одночасно, миттєво, а після деякого часового терміну соціального "окультурення" фізичного знання через суспільну практику (використання нових знань на практиці, у техніці і т.п.). Наукові знання входять до підручників, коли вони стають соціально-культурним надбанням. Саме загальнокультурний підхід характерний для вивчення фізики в загальноосвітньому навчальному закладі і стає узагальнюючим та об'єднавчим критерієм періодизації історії фізики та історії методики навчання фізики.

7. Кожному періоду характерна розробка та застосування певних інформаційних носіїв навчальних знань (книги, аудіо, кіно, відео, комп'ютерні носії і т.ін.) які впливають на інтенсивність передачі і засвоєння фізичних знань. Широке впровадження нових інформаційних носіїв та засобів їх комунікації у освітню практику може враховуватися у періодизації історії методики навчання фізики.

8. Для періодизації характерний "наскрізний" зв'язок історії методики навчання фізики з іншими суспільними явищами, історичними та політичними обставинами.

Даний принцип у основному характерний і посилюється для політизованого суспільства, наприклад радянського, коли епохи та періоди брали відлік від тих чи інших політичних подій (революції у жовтні 1917 року, партійних з'їздів, пленумів і т.п.). Заслугою останніх праць професора О.В.Сергєєва та його учнів є свідомий відхід від автоматичного застосування даного принципу (дивись зміни у четвертому періоді у роботі [3]). Але, на наш погляд, справа у цьому випадку полягає не скільки у відмові від даного принципу, а у видозміні його буквального розуміння, у певній "часовій інерції" між політичними і соціально-педагогічними подіями. На даному прикладі для становлення радянського періоду історії методики навчання фізики вона складає біля 10-15 років та оцінюється деякими

дослідниками як консервативність попередньої освітньої системи суспільства. Таке "відставання" є характерним і для вище розглянутого випадку з історичним розвитком фізики та методикою її викладання.

Разом з тим, історичні події, що призводять до змін різного масштабу (на рівні державоутворення, зміни соціальних формацій, у межах певних цивілізацій та ін.) повинні бути прийняті до уваги при визначенні періодизації.

9. Періодизація повинна враховувати уведення в науковий обіг нових науково-історичних джерел.

10. Кожному періоду характерні протиріччя між суб'єктивними і об'єктивно існуючими чинниками науково-методичних знань та перехід до нового періоду у розвитку наукового пізнання через науково-технічну революцію.

11. Кожен період у розвитку історії методики навчання фізики характерний своїми перспективними напрямками, течіями і тенденціями, стадіями і етапами цього розвитку.

12. Для кожного періоду можна визначити видатних методистів-фізиків та фізиків-педагогів, науково-методичних шкіл, діяльність яких мала визначальний вплив на розвиток методичної думки і практику викладання фізики.

Зазнали динамічних змін зародження, розвитку і становлення науково-методичних шкіл і центрів в Україні за останнє десятиліття, після того, як у 1997 році це питання було досліджено О.В.Школою (науковий керівник проф. О.В.Сергєєв) [17]. Узагальнюються та з'являються нові важливі наукові напрями в існуючих школах: у Київській школі – методика викладання фізики у вищій школі (М.І.Шут, А.В.Каспський, Б.А.Сусь, В.П.Сергієнко), методика навчального шкільного фізичного експерименту, використання дидактичних засобів навчання фізики (Є.В.Коршак, Б.Ю.Миргородський, В.Д.Сиротюк та ін.); у Всеукраїнській науково-методичній школі: розробка державних стандартів змісту шкільної фізичної освіти (О.І.Бугайов, С.У.Гончаренко, О.І.Ляшенко); методичних систем навчального фізичного експерименту (Д.Я.Костюкевич); діагностика і контроль рівнів навчальних досягнень з фізики (Л.А.Закота); дослідження та уведення у шкільний освітній простір історії фізики і астрономії в Україні (М.В.Головко). Започаткувалися, зміцнюються і плідно функціонують нові науково-методичні центри, поступово перетворюючись на науково-методичні школи: Кіровоградський науково-методичний центр (С.П.Величко, М.Г.Садовий), Кам'янець-Подільський науково-методичний центр (П.С.Атаманчук); Херсонський науково-методичний центр (В.Д.Шарко); Тернопільський науково-методичний центр (Б.Є.Будний); Уманський науково-методичний центр (М.Т.Мартинюк); Запорізький науково-методичний центр (О.В.Сергєєв, А.І.Павленко, О.І.Іванницький, Ю.П.Мінаєв); Чернігівський науково-методичний центр (В.Ф.Савченко, М.М.Дедович, А.А.Давиденко) та ін.

Можна констатувати, що за останні десятиліття створився новий важливий напрямок науково-методичних досліджень з історії дидактики фізики (О.І.Бугайов, О.В.Сергєєв, А.К.Волошина, В.М.Мацюк, Є.М.Сульженко та ін.). Як важливе доповнення цього напрямку окремою складовою можна виділити ряд досліджень з історії фізики в Україні.

Ми стаємо сучасниками зародження і становлення нового періоду історії дидактики фізики в Україні. Це – перехід до гуманістичної освітньої парадигми (початок 90-х років ХХ ст. і по теперішній час), пов'язаний із становленням державності в Україні, відповідними соціально-економічними змінами у суспільстві, що співпали із зміною освітньої парадигми з авторитарної на гуманістичну. Фізика як навчальний предмет у середній і вищій школі перестає бути символом епохи, першочерговим завданням якої було ви-

робництво засобів виробництва (товари групи А), та підтримка за будь-яку ціну обороноздатності країни (військово-промислового комплексу). Новий період передбачає кардинальне реформування і визначення нових імпульсів розвитку фізичної освіти, як у формі інноваційних процесів [3] у дидактиці фізики, так і за змістом – у вирішенні нових науково-методичних проблем [17] і т.д.

Список використаних джерел:

1. Атаманчук П.С., Сергєєв О.В., Волошина А.К. Историко-методичний аналіз розвитку методики розв'язування фізичних задач // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського державного педуніверситету. Дидактика природничо-математичних дисциплін та освітніх технологій: Серія фізико-математична. – Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський держ. пед. університет. – 1998. – Вип.4. – С.11-16.
2. Волинка Г., Мозгова Н. У витоках вищої освіти Київщини // Пам'ять століть. Україна. – 2005. – №2. – С.15-56.
3. Волошина А.К. Историко-методичний аналіз розвитку технології розв'язування фізичних задач у середній загальноосвітній школі. Автореф. дис. ... канд. пед. наук (13.00.02 – теорія і методика навчання фізики). – К.: Національний педагогічний ун-т ім. М.П.Драгоманова, 2001. – 18 с.
4. Волошина А.К. Зародження методичних ідей в доісторичний період становлення і розвитку фізики як наукової галузі знань (становлення і розвиток задачного підходу до вивчення фізики) // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету: Серія педагогічна: Дидактика дисциплін фізико-математичної та технологічної освітніх галузей. – Кам'янець-Подільський, К-ПДПУ, 2002. – Вип.8. – С.35-41.
5. Головка М. Вітчизняна фізика й астрономія в минулому тисячолітті // Фізика та астрономія в школі. – 2001. – №2. – С.49-54.
6. Джурицький А.Н. История образования и педагогической мысли. – М.: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2003. – 400 с.
7. Кантор И.М. Понятийно-терминологическая система педагогики: Логико-методологические проблемы. – М.: Педагогика, 1980. – 158 с.
8. Корич Л.Л., Багацький В.В. Культурологія (історія і теорія світової культури ХХ століття). Видання третє. – Харків: Одиссей, 2004. – 304 с.
9. Коменский Ян Амос. Избранные педагогические сочинения / Под ред. с биографическим очерком и примечаниями проф. А.А.Красновского. – М.: Госучпедгиз МП РСФСР, 1955. – 651 с.
10. Лень А., Шут М., Козирський В., Шендеровський В. Біля витоків історії фізики в Україні: молекулярна теорія, теплота, термодинаміка // Фізика та астрономія в школі. – 2001. – №2. – С.54-55.
11. Мацюк В.М. Розвиток теорії і практики навчання фізики у середній загальноосвітній школі України (1945-1995 рр.). Автореф. дис. ... канд. пед. наук (13.00.02 – теорія і методика навчання фізики). К.: Український держ. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова, 1997. – 19 с.
12. Павленко А.І., Баитовий В.І. Историчне становлення та особливості сучасного етапу розвитку методики розв'язування і складання навчальних фізичних задач // Методичні особливості викладання фізики на сучасному етапі. – Ч.ІІ. – Кіровоград, 1996. – С.112-113.
13. Сергєєв А.В. Становление и развитие истории методики преподавания физики в средней школе как научной дисциплины. Автореф. дис. ... д-ра пед. наук (13.00.02 – методика преподавания физики). Л.: Российский ордена Трудового Красного Знамени гос. пед. ун-т им. А.И.Герцена, 1991. – 34 с.
14. Сергєєв О.В., Школа О.В. Інтегративні функції науково-методичної школи // Інтеграція елементів змісту освіти: Мат. Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Полтава: ППДО, 1994. – С.51-52.
15. Сульженко Е.М. Развитие методической мысли по физике в Киеве в конце XIX и начале XX столетия: Дис. ... канд. пед. наук. – Киев, 1959. – 330 с.
16. Школа О.В. Зародження і становлення Київської науково-методичної школи // Тези доповідей наукових конференцій викладачів і студентів університету. – Вип.5. – ч.1. – Запоріжжя: ЗДУ. – 1994. – С.3-4.
17. Школа О.В. Історія зародження, становлення та розвитку наукових шкіл методики навчання фізики в Україні. Автореф. дис. ... канд. пед. наук (13.00.02 – теорія і методика навчання фізики). – К.: Український держ. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова, 1997. – 26 с.

The article considers new points of view for principles and matter periods of the history development of theory and methods physic in Ukraine.

Key words: principles, periods, history of methods physic, Ukraine.

Отримано: 11.05.2005.

УДК 371.38. 372.853

О.П.Панчук, М.М.Волошин

Кам'янець-Подільський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ В УМОВАХ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

У статті проведено короткий аналіз психолого-педагогічних джерел з проблеми відповідності контролю якості навчальних досягнень при переході на схеми особистісно-орієнтованого навчання.

Ключові слова: контроль, особистісно орієнтоване навчання, еталон, якість знань.

Зміна змісту навчання на сьогоднішньому етапі розвитку вітчизняної освіти веде до зміни її технологій, надає їй особистісної спрямованості. Якими, конкретно, технологіями потрібно скористатися, які зміни повинні відбутися всередині процесу навчання, щоб для майбутнього фахівця освіта набула життєвого сенсу, щоб вони навчалися із задоволенням?

Мета державної політики щодо розвитку освіти полягає у створенні умов для розвитку особистості і творчої самореалізації кожного громадянина України, вихованні покоління людей, здатних ефективно працювати й навчатися протягом життя, зберігати і множити цінності національної культури і громадянського суспільства, розвивати і зміцнювати суверенну, демок-

ратичну, соціальну і правову державу як невід'ємну складову європейського і світового співтовариства [3].

Інтеграція України в загальноєвропейський освітній простір усе більш явно ставить у центр вітчизняної системи освіти пріоритет людської особистості. Складність і неоднозначність змін, що відбуваються в нашому суспільстві, ставлять педагога перед необхідністю ціннісного самовизначення, вимагають від нього реалізації демократичних і гуманістичних принципів у педагогічній діяльності, підвищення рівня його професійної підготовки. Це вимагає переходу від типових педагогічних технологій навчання до особистісно орієнтованих [1; 6; 7]. Цю проблему досліджували відомі психологи сучасності К.О.Абульханова-Славська,